

Forsætisnefnd

14. mars 2017

Tillaga forsætisnefndar um umboðsmann borgarbúa, stjórnskipulega stöðu embættisins og samstarf á sviði eftirlits með stjórnsýslu Reykjavíkurborgar:

Lagt er til að festa í sessi embætti umboðsmanns borgarbúa, sem sett var á laggirnar í tilraunaskyni með samþykkt borgarstjórnar 22. maí 2012 og framlengt árið 2014. Umboðsmaður borgarbúa verði sérstök eining í skipuriti Reykjavíkurborgar og með sjálfstæðan fjárhag. Umboðsmaður heyri stjórnskipulega undir stjórnkerfis- og lýðræðisráð og skili ráðinu skýrslu árlega um starfsemi sína á liðnu almanaksári, eigi síðar en 15. september ár hvert. Umboðsmaður skal ráðinn til starfa af borgarráði og er sjálfstæður í störfum sínum gagnvart allri stjórnsýslu Reykjavíkurborgar og óháður fyrirmælum um einstök mál.

Endurskoða skal samþykkt fyrir umboðsmann borgarbúa í samræmi við tillögu þessa en einnig til þess að opna fyrir aukið samstarf umboðsmanns borgarbúa og innri endurskoðunar. Jafnframt skal endurskoða samþykkt stjórnkerfis- og lýðræðisráðs, starfslýsingu umboðsmanns borgarbúa og setja verklagsreglur um samskipti umboðsmanns við stjórnkerfis- og lýðræðisráð til að tryggja óhæði hans gagnvart ráðinu og skilgreina hvernig samskiptum hans við ráðið skuli háttað. Skal þeirri vinnu lokið fyrir 1. september nk.

Greinargerð:

Embætti umboðsmanns borgarbúa var sett á laggirnar á grunni samþykktar borgarstjórnar 22. maí 2012. Ingi B. Poulsen lögfræðingur var í kjölfarið ráðinn í embættið og tók til starfa 1. mars 2013. Verkefnið var í upphafi tilraunaverkefni og var framlengt með samþykkt borgarstjórnar í september 2014. Margir hafa leitað til umboðsmanns borgarbúa með ábendingar, athugasemdir og kvartanir vegna þjónustu og stjórnsýslu Reykjavíkurborgar á starfstíma embættisins, eins og rakið er í fyrirliggjandi áfangaskýrslu umboðsmanns frá árinu 2014. Það er mat tillöguflutjenda að starfsemi umboðsmanns borgarbúa sé mikilvæg og hafi haft í för með sér úrbætur á stjórnsýslu- og þjónustu Reykjavíkurborgar og aukið réttaröryggi borgaranna í samskiptum við Reykjavíkurborg. Því er mikilvægt að festa starfsemi embættisins í sessi eins og hér er lagt til.

Embættið hefur frá upphafi heyrt stjórnskipulega undir forsætisnefnd og embættið sjálft tilheyrt skrifstofu borgarstjórnar fjárhagslega. Þegar tilraunaverkefnið var framlengt árið 2014 var forsætisnefnd falið að vinna að nánari skilgreiningu fyrir starfsemi umboðsmanns og gera tillögu að framtíð embættisins. Tillaga um framtíðarfyrirkomulag embættisins var til umræðu í borgarstjórn í september á síðasta ári og var málinu í kjölfarið vísað til nánari skoðunar í borgarráði. Málið hefur í kjölfarið verið til umfjöllunar í kjölfarið, m.a. hjá forsætisnefnd, með aðkomu umboðsmanns borgarbúa, auk þess sem leitað var til innri endurskoðanda varðandi mögulegt samstarf og samvinnu milli þessara tveggja eininga til framtíðar litið. Þá hafa þessar

tillögur verið yfirfarnar af borgarritara. Í þessari vinnu hefur verið horft til ýmissa atriða, þar á meðal stjórnskipulegrar stöðu embættisins til þess að tryggja eins og kostur er óhæði embættisins gagnvart æðstu stjórn borgarinnar bæði í ásýnd og reynd. Hafa í því skyni nokkrir kostir verið skoðaðir en niðurstaðan sú sem í tillögu þessari greinir.

Eins og framangreind tillaga ber með sér er lagt til að borgarstjórn samþykki að festa í sessi embætti umboðsmanns borgarbúa, sem sett var á laggirnar í tilraunaskyni með samþykkt borgarstjórnar 22. maí 2012 og framlengt árið 2014. Tilgangur embættisins verði áfram að styrkja tengsl milli borgarbúa og borgarkerfis og stuðla að auknu réttaröryggi borgarbúa í tengslum við stjórnsýsluframkvæmd og þjónustu Reykjavíkurborgar. Það gerir umboðsmaður borgarbúa með því að hafa eftirlit með stjórnsýslu Reykjavíkur og tryggja rétt borgarbúa gagnvart Reykjavíkurborg. Skal hann gæta þess að jafnræði sé í heiðri haft í stjórnsýslunni og hún fari að öðru leyti fram í samræmi við lög og vandaða stjórnsýsluhætti. Umboðsmaður borgarbúa skal auðvelda borgarbúum, einstaklingum jafnt sem lögaðilum og öðrum þeim sem eiga samskipti við Reykjavíkurborg að koma kvörtunum sínum og athugasemdum á framfæri, með það að markmiði að tryggja réttaröryggi þeirra.

Umboðsmaður borgarbúa er eins og áður sjálfstæður í störfum sínum og að öllu leyti óháður fyrirmælum frá öðrum, þ.m.t. borgarstjórn, og nýtur faglegs sjálfstæðis í störfum sínum gagnvart allri stjórnsýslu Reykjavíkurborgar, þ.m.t. borgarstjóra. Umboðsmaður borgarbúa heyrir samkvæmt tillögunni stjórnskipulega undir stjórnskipunar- og lýðræðisráð og skilar ráðinu skýrslu árlega um starfsemi sína á liðnu almanaksári eigi síðar en 15. september ár hvert. Hann er ráðinn til starfa af borgarráði og er embættið sérstök eining í skipuriti Reykjavíkurborgar, hliðstætt innri endurskoðun, og með sjálfstæðan fjárhag samkvæmt ákvörðun borgarstjórnar hverju sinni.

Lagt er til að endurskoða skuli samþykkt fyrir umboðsmanns borgarbúa til samræmis við þessa tillögu auk þess sem þar verði opnað verði fyrir aukið samstarf umboðsmanns borgarbúa og innri endurskoðunar. Markmiðið með því er að styrkja og efla eftirlitshlutverk beggja aðila og tryggja sem besta nýtingu þeirra fjármuna sem varið er til eftirlits með stjórnsýslu Reykjavíkurborgar. Jafnframt skal endurskoða samþykkt stjórnkerfis- og lýðræðisráð, starfslýsingu umboðsmanns borgarbúa og setja verklagsreglur um samskipti umboðsmanns við stjórnkerfis- og lýðræðisráð til þess að tryggja óhæði hans gagnvart ráðinu og skilgreina hvernig samskiptum hans við ráðið skuli háttáð.

Í þeirri umræðu sem fram fór í borgarstjórn á síðasta ári var sérstaklega horft til þess hvernig unnt væri að tryggja óhæði embættis umboðsmanns borgarbúa. Fyrirliggjandi tillaga felur það í sér að umboðsmaður borgarbúa er sjálfstæður í störfum sínum og að öllu leyti óháður fyrirmælum frá öðrum, þ.m.t. borgarstjórn, og nýtur faglegs sjálfstæðis í störfum sínum gagnvart allri stjórnsýslu Reykjavíkurborgar, þ.m.t. borgarstjóra. Í því felst að enginn getur haft áhrif á það hvaða mál umboðsmaður tekur til meðferðar eða hvaða tókum hann tekur einstök mál. Tillagan felur í sér að að embættið heyri stjórnskipulega og fjárhagslega undir stjórnskipunar- og

Lýðræðisráð. Í því felst að umboðsmaður skilar skýrslu ár hvert til ráðsins og kemur þar til fundarreglubundið til að ræða einstök mál eða starfsemi embættisins almennt. Stjórnkerfis- og Lýðræðisráð hefur það hlutverk m.a. að sjá til þess að einstakar ábendingar umboðsmanns fái viðeigandi skoðun og meðferð innan stjórnkerfis Reykjavíkurborgar. Tillagan gerir ráð fyrir að umboðsmaður borgarbúa verði ráðinn til starfa af borgarráði og embættið verði sérstök eining í skipuriti Reykjavíkurborgar, hliðstætt innri endurskoðun. Í því felst að borgarstjóri fer með agavald gagnvart umboðsmanni borgarbúa vegna mögulegra brota í starfi sem og vegna ýmissa praktískra atriða er snúa að starfstengdum atriðum (sumarleyfi o.þ.h.), en hefur eins og áður sagði enga aðkomu að faglegru stjórnun starfseminnar, forgangsroðun eða vali á verkefnum. Loks felst í tillögunni að umboðsmaður borgarbúa verði með sjálfstæðan fjárhag samkvæmt ákvörðun borgarstjórnar hverju sinni.

Í þeirri skoðun á framtíðarskipulagi og fyrirkomulagi á starfsemi embættisins sem hefur verið í gangi að undanförunu hefur verið horft til mögulegs samstarfs umboðsmanns borgarbúa og innri endurskoðunar. Innri endurskoðun gegnir eins og kunnugt er því hlutverki fyrir hönd borgarstjórnar að fylgjast reglulega með skipulagi og virkni innra eftirlits og fara með fjármála- og stjórnsýslueftirlit hjá Reykjavíkurborg í umboði borgarráðs. Innri endurskoðun nýtur sambærilegs sjálfstæðis gagnvart borgarstjórn og borgarstjóra og umboðsmaður borgarbúa samkvæmt þessari tillögu. Góðar forsendur eru því til þess að mæla fyrir um aukið samstarf og samvinnu umboðsmanns borgarbúa og innri endurskoðunar, m.a. í tengslum við húsnæði, fundaaðstöðu, símsvörun og skjalavörslu en einnig vegna faglegs samstarfs og mögulegrar skörunar á atriðum sem til skoðunar kunna að vera hjá báðum aðilum. Þess vegna er hér lagt til að opnað verði fyrir aukið samstarf og samvinnu þessara aðila um bæði almenn atriði á borð við húsnæðis- og skrifstofuþjónustu sem og fagleg málefni.

Eins og rakið er í fyrirliggjandi skýrslum umboðsmanns borgarbúa hafa fjölmargir leitað til embættisins á starfstíma þess. Fjöldi starfsmanna embættisins hefur verið í lágmarki og á tímabilinu einungis einn til tveir starfsmenn verið þar í starfi auk umboðsmanns. Til þess að embættið geti sinnt verkefnum sínum er nauðsynlegt að þar verði að lágmarki starfandi einn lögfræðingur auk umboðsmanns, sem og starfsmaður sem sinni símsvörun og öðrum almennum skrifstofustörfum.

Endurskoða þarf samþykkt fyrir umboðsmanns borgarbúa til samræmis við þessa tillögu og er lagt til að sú vinna hefjist í stjórnkerfis- og Lýðræðisráði í samvinnu við umboðsmann borgarbúa. Einnig þarf að endurskoða starfslýsingu umboðsmanns samhliða þeirri vinnu sem og samþykkt fyrir stjórnkerfis- og Lýðræðisráð. Loks þarf að setja verklagsreglur um samskipti umboðsmanns við stjórnkerfis- og Lýðræðisráð til þess að tryggja óhæði hans gagnvart ráðinu og skilgreina hvernig samskiptum hans við það skuli háttað. Skal þeirri vinnu allri lokið fyrir 1. september nk. Unnið verður að gerð fjárhagsáætlunar næsta árs í samræmi við þessa tillögu, þar á meðal til þess að tryggja fjárhagslegt sjálfstæði embættis umboðsmanns innan stjórnkerfisins.